

Motion till riksdagen 2019/20:3333

av **Camilla Brodin m.fl. (KD)**

Utgiftsområde 21 Energi

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 21 Energi enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att planeringen för ökad elanvändning bör utgå från ett elbehov på minst 200 terawattimmar år 2045 och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av kapacitetsutbyggnad i elnäten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en effektutredning behövs för att elmarknadens utformning ska bidra till ett stabilare elsystem, men också för att säkerställa en tillräcklig utbyggnad av elnätet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige behöver ta fram tydliga mål för leveranssäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara helt klimatneutralt 2045 och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna småskalig vattenkraft och säkerställa goda villkor för fortsatt drift och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snabbutreda möjligheterna att driva vidare Ringhals 1 och 2 och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige borde samarbeta med andra kärnkraftsländer både i Europa och andra världsdelar för att utveckla ett fåtal standardiserade kärnkraftverk och standardiserade kärnkraftskomponenter och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en färdplan mot fjärde generationens kärnkraft som inkluderar svensk forskning och frågan om en pilotanläggning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medel inom energiforskningen också ska avsättas till kärnteknisk forskning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara kommunernas rätt att säga nej till vindkraftsetableringar och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra stödnivån inom solcellsstödet från 20 till 15 procent så att det räcker till fler och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en sammanhållen strategi för kraft- och fjärrvärmens och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om geotermisk energi och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Energimyndigheten och Svenska kraftnät bör ges i uppdrag att se över säkerheten och risken att utsättas för angrepp på elnäten runt om i Sverige och vilken beredskap de lokala nätägarna ska kunna ha om det sker oförutsedda händelser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillståndsprocesserna för elnätsutbyggnad behöver kortas och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera arbetet för att nå målet en fossilfri fordonsflotta 2030 och ett klimatneutralt Sverige 2045 och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en gemensam laddstandard för elbilar inom EU och tillkännager detta för regeringen.

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvidga handelssystemet för utsläppsrätter inom EU, EU ETS, så att det omfattar alla växthusgaser och vidgas till ett globalt handelssystem med gemensamt mål för minskade utsläpp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt ska arbeta för att uppnå såväl FN:s globala mål inom energiområdet som EU:s och Sveriges energi- och klimatmål och tillkännager detta för regeringen.

Tabeller

Tabell 1: Anslagsförslag 2020 för utgiftsområde 21 Energi

Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (KD)
1:1	Statens energimyndighet	304 609	-15 000
1:2	Insatser för energieffektivisering	203 000	
1:3	Insatser för förnybar elproduktion	25 000	-15 000
1:4	Energiforskning	1 567 723	+10 000
1:5	Laddinfrastruktur längs större vägar	50 000	+25 000
1:6	Energimarknadsinspektionen	135 272	
1:7	Energiteknik	835 000	-300 000
1:8	Elberedskap	258 000	
1:9	Avgifter till internationella organisationer	25 328	
1:10	Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning	65 000	
Summa		3 468 932	-295 000

Tabell 2: Anslagsförslag 2020-2022 för utgiftsområde 21 Energi

Miljoner kronor

		Avvikelse från regeringen (KD)		
		2020	2021	2022
Utgiftsområde 21 Energi				
1:1	Statens energimyndighet	-15	-10	-10
1:3	Insatser för förnybar elproduktion	-15	-15	-15
1:4	Energiforskning	+10	+10	+10
1:5	Laddinfrastruktur längs större vägar	+25	+25	+25
1:7	Energiteknik	-300		
Summa		-295	+10	+10

Kristdemokraternas syn på energipolitiken

En trygg och säker energiförsörjning är en viktig motor i vår ekonomi och avgörande för vår välfärd. Svenska företag och konsumenterna ska kunna lita på att det finns en stabil och pålitlig elförsörjning i hela landet. Långsiktiga spelregler och stabila villkor på elmarknaden är av stor vikt för svenska jobb och svensk konkurrenskraft.

Kristdemokraternas energipolitik grundar sig på förvaltarskapstanken. Vi ska förvalta, inte förbruka, de ändliga resurserna. Energipolitiken ska därför möjliggöra för kommande generationer att leva och verka i ett hållbart samhälle. Vi vill se en mångfald av förnybar energi inom industrin, energieffektiviseringar och mer investeringar av långsiktiga och hållbara energislag.

Kristdemokraterna förespråkar en fri och öppen elmarknad med ökad konkurrens till nytta för kunderna. Vi vill säkerställa långsiktiga spelregler i energipolitiken genom att bygga ut den förnybara energiproduktionen, fasa ut fossila bränslen och ge förutsättningar för kontrollerade generationsskiften i den svenska kärnkraften. Vi gör bland annat satsningar på utbyggnad av laddinfrastrukturen för elbilar, ökar klimatbiståndet till FN:s gröna klimatfond och har sänkt skatten på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer.

När stora brister i elförsörjningen gång på gång påpekas och oron blivit en del av industrins vardag, påverkar detta framtidstron i så hög grad att vi behöver vidta kraftfulla åtgärder. Industrin står för tusentals arbetstillfällen, som är viktiga för Sveriges välstånd, precis som övriga branscher är. Fler företag gör idag en omställning och går mot en elektrifiering och digitalisering. Om inget görs kommer fler företag tvingas ompröva huruvida Sverige ger dem de bästa förutsättningarna. Det har stor betydelse vilka signaler vi skickar till investerare inför nyetableringar av exempelvis data-/serverhallar. Därför behöver vi se till att ta industrins oro på allvar. Utan industriföretag har vi ingen välfärd.

Sveriges elbehov kommer öka betydligt om vi ska fortsätta utveckla samhället, minska oljeberoendet och samtidigt klara klimatmålen. Om vi ska uppfylla klimatlagens krav på nollutsläpp av växthusgaser senast 2045 är det nödvändigt att vi livstidsförlänger och bygger ny kärnkraft i vårt land. Planeringen för ökad elanvändning bör utgå från ett elbehov på minst 200 terawattimmar 2045 om alla åtaganden ska kunna uppfyllas. Här behövs alla icke-fossila energislag. Ett utbyggt elnät är också avgörande.

Betydande delar av elnätet är gammalt och behöver renoveras samtidigt som ytterligare nät måste byggas ut. Redan idag råder stora elförsörjningsproblem, inte minst kopplat till vissa regioner i landet, där man exempelvis i och kring Malmö saknar kapacitet nog för att ansluta större företagsexpansioner eller etableringar. Mälardalsregionen är ett annat exempel där närmar man sig en kritisk nivå. Ökad nätkapacitet är centralt svensk tillväxt.

Kristdemokraterna menar att en effektutredning behövs för att elmarknadens utformning ska bidra till ett stabilare elsystem, men också för att säkerställa en tillräcklig utbyggnad av elnätet.

Med energiöverenskommelsen som utgångspunkt behöver Sverige återuppta planeringen av nya kärnreaktorer. Ny kärnkraft är en viktig fråga, inte bara för Sverige utan framför allt på en global nivå. Enligt FN:s klimatpanel IPCC är kärnkraft nödvändigt för att klara klimatmålen. Internationella energirådet (IEA) har uppmanat världens länder att slå vakt om och utveckla kärnkraften, särskilt med hänvisning till

klimatutmaningen. Idag är det Ryssland och Kina som bygger flest reaktorer, här har västlänterna ett gemensamt ansvar att vara med.

Sverige behöver sätta press på våra grannländer Tyskland, Polen, Danmark och Finland att avveckla sin kolkraft. Dessa länder har kolkraft motsvarande åttio kärnkraftsreaktorer. Förutom att kolkraften är enormt klimatförstörande bidrar de årligen till hundratals människors för tidiga död genom astma, cancer och andra sjukdomar orsakade av koleldning. Om dessa kolkraftverk inte stängs blir det som Sverige gör för klimatet närmast meningslöst.

Sverige behöver också, tillsammans med våra grannländer, sätta ett mål för leveranssäkerheten. Idag är ingen ansvarig för att det långsiktigt finns el i nätet vilket gör att alla agerar kortsiktigt. El är inte vilken vara som helst, därför ska aktörerna på elmarknaden avkrävas långsiktighet. En möjlighet Kristdemokraterna förespråkat i valrörelsen är att Energimarknadsinspektionen ställer krav på elhandlarna liknande Finansinspektionens krav på bankerna. Riksdagen beslutade under 2019 att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att ta fram ett leveranssäkerhetsmål, men hittills har regeringen inte gjort tillräcklig i den riktningen.

Vi kristdemokrater anser att kärnkraften i linje med energiöverenskommelsen ska utvecklas, inte avvecklas. Vattenkraften ska värnas. Elanvändningen behöver öka för klimatets skull. Vind- och solenergi kommer byggas ut och mål för leveranssäkerhet måste tas fram.

Klimatmålen – grunden för Sveriges energipolitik

I juni 2016 presenterades även Miljömålsberedningens slutbetänkande, En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige: ett förslag som lämnades av sex av riksdagens partier, varav Kristdemokraterna är ett som borgar för en långsiktig inriktning av politiken.

Förslaget innebär att Sverige ska ha noll-utsläpp (netto) senast 2045, varav minst 85 procent av utsläppsreduktionen ska ske i Sverige. Två etappmål föreslås – 63 procent reduktion till 2030 och 75 procent reduktion till 2040. En möjlighet till flexibilitet har byggts in i målen genom att maximalt 8 procent av reduktionen 2030 kan ske med kompletterande åtgärder, som t.ex. utsläppskrediter i andra länder eller ökade sankor i skog eller jordbruk.

Beredningen föreslår också ett mål för reduktion av utsläppen inom inrikes transporter på minst 70 procent till 2030. Målet för transportsektorn är ambitiöst och förutsätter en kombination av snabb elektrifiering, en kraftig expansion av klimatsmarta bränslen, överföring av gods till järnväg och sjöfart samt åtgärder i tätorter för att gynna kollektivtrafik, cykel och gång.

Betänkandet omfattar en rad förslag inom områden som stadsplanering, bostäder och byggande, jordbruk och livsmedel, näringspolitik och energi- och materialhantering. Beredningen presenterar också förslag som rör ett utvecklat samarbete mellan näringsliv och stat som en viktig del i en strategi för att minska utsläppen från bl.a. järn- och stålindustrin.

Beredningen lyfter dessutom fram vikten av åtgärder för fortsatt utveckling av en biobaserad ekonomi, där nya biobaserade produkter från skog, jordbruk eller vattenbruk kan ersätta fossilbaserade produkter. Betänkandet innehåller också förslag till en samlad

strategi för svensk luftvårdspolitik. Förslagen i strategin bidrar till en utveckling mot förbättrad luftkvalitet i tätorter, där de högsta halterna av luftföroreningar förekommer.

År 2017 antog Riksdagen ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige med nämnda betänkande som grund och från den 1 januari 2018 är klimatlagen införd.

Kristdemokraterna stödjer det bindande utsläppsminskingsmålet om 40 procent inom EU från 2014, jämfört med 1990 års nivåer. Vi vill också att EU arbetar för ytterligare en minskning om 10 procent genom att inkludera åtgärder i form av att Sverige köper ”internationella krediter”, det vill säga projekt för att minska utsläppen i andra länder utanför EU. Vi stödjer också målen om 27 procent förnybar energi samt en ökad energieffektivisering med 27 procent inom EU till 2030.

Det är tack vare kombinationen av kärnkraft, vattenkraft, biokraft och vindkraft som Sverige är det land inom EU med lägst klimatutsläpp inom sin elproduktion.

Kristdemokraterna värnar målet om att Sverige ska ha en hållbar och resurseffektiv energiförsörjning och inga nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären år 2045. Vi behöver därför intensifiera arbetet med klimat- och energifrågorna på såväl nationell som internationell nivå, för att uppnå dessa klimatmål.

Den nuvarande energiförsörjningen

Den sammanlagda elproduktionen var förra året 158 TWh, enligt Energimyndigheten, vilket är i paritet med fjolåret då 159 TWh producerades. Under de kommande åren förväntas elproduktionen öka. Samtidigt som det gör det möjligt för Sverige att exportera sitt elöverskott till våra grannländer. För närvarande finns överföringsförbindelser från Sverige till Norge, Finland, Danmark, Tyskland och Polen.

Vattenkraft och kärnkraft stod tillsammans för 80 procent av den totala elproduktionen. Kärnkraften blev det kraftslag som producerade mest el under året, 66 TWh följd av vattenkraften som till följd av låga vattennivåer i magasinen minskade sin elproduktion och landade på 61 TWh.

Den svenska elproduktionen är i dagsläget till 98 procent koldioxidneutral. Sverige är, tillsammans med Frankrike, det land som i dag har lägst andel fossila bränslen i elproduktionen av samtliga EU-länder. Detta är ett av flera skäl till att Sverige bör sträva efter att exportera mer el. Dels gör de våra grannländer mindre beroende av koldioxidkraft, dels ger de oss en energireserv om något oväntat inträffar.

En mångfald av energislag

Kristdemokraterna vill se en mångfald av förnybar energi inom transportsektorn, industrin, uppvärmningen och elproduktionen. Vi strävar efter ett energisystem som innehåller såväl storskaliga som småskaliga element anpassade till lokala och industriella behov.

Vattenkraft

Vattenkraften har en nyckelroll i vårt energisystem och producerar idag fyrtio till femtio procent av elen och hälften av effektbehovet de kallaste vinterdagarna. Vattenkraften

kan inte mer än på marginalen öka sin produktion, den uppgiften faller på andra energislag. Det är viktigt att värna vattenkraften och den småskaliga vattenkraftens roll i energisystemet även med en ny miljölagstiftning.

Vattenkraftsproduktionen i Sverige uppgår ett normalår till cirka 66,9 TWh. I Sverige finns drygt 1 800 vattenkraftverk med en total installerad effekt på cirka 16 200 megawatt. Av dem är ungefär 200 större kraftverk med en effekt på 10MW eller mer. Sverige är en av de nationer som använder och producerar mest vattenkraft i världen. Vattenkraften är en förnybar energikälla och spelar en avgörande roll för stabiliteten i elsystemet eftersom vatten, till skillnad från el, enkelt kan lagras och användas för att generera energi vid behov. Vattnet rinner i huvudsak under vår och försommar då snön smälter men efterfrågan på el är däremot som störst under vintern. Då kan det lagrade vattnet utnyttjas för elproduktion.

Det behövs en övergripande modernisering av svenska vattenkraftsanläggningar, eftersom de nya intermittenta energikällornas bidrag i dag ställer helt nya krav på en teknik som installerades för upp till 50 år sedan. En sänkning av fastighetsskatten på dessa anläggningar som skett genom Energiöverenskommelsen, kan möjliggöra nödvändiga renoveringar.

Det är viktigt att föra fram de innovationer som kommit fram i Sverige kring vattenkraften, och att detta stimuleras på olika sätt även på hemmaplan, inte att det endast går på export.

Trots att vattenkraften räknas som ett av de bästa och mest stabila kraftslagen, görs det ganska lite forskning på vattenkraftens utvecklingspotential i Sverige. Svenskt Vattenkraftcentrum, som ligger under Energiforsk AB, forskar och utbildar inom områdena vattenkraft och dammar, tillsammans med fyra svenska universitet.

Småskalig vattenkraft

Kristdemokraterna värnar om de små företagens rätt att fortsätta driva och underhålla småskalig vattenkraft. De små vattenkraftverken står för knappt 6 procent av den totala vattenkraftselen och är ofta till för egenförbrukning samt eventuell försäljning av överskottselen. Medborgare uppmuntras att bli mikroproducenter för egen el. Men ägarna till de småskaliga vattenkraftverken har fått det allt mer kämpigt de senaste åren. Bakgrunden är krav om miljöanpassningar och omprövningar av tillstånd, och en oro bland vattenkraftsägare om att denna process ska leda till omfattande negativ påverkan på deras verksamheter. Kristdemokraterna har agerat och tänker fortsätta agera för att så inte ska bli fallet.

I energiöverenskommelsen står att ”reglerna för omprövning av vattenverksamheter som vattenkraftverk och dammar bör förenklas så långt det är möjligt med hänsyn till behovet av att säkerställa en hållbar utveckling där våra vattenresurser inte kan betraktas som vilken resurs som helst” och vidare att ”samtidigt ska vattenkraftsbranschen fullt ut finansiera de kostnader, för till exempel omprövning av verksamheter, som gör att Sverige lever upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter. Arbetet ska utgå ifrån den partsdiskuterade fondlösningen som Energimyndigheten och Hav- och vattenmyndigheten har haft.”

I juni år 2018 beslutades om propositionen *Vattenmiljö och vattenkraft*, och bestämmelserna trädde i kraft 1 januari år 2019. Där slås fast att prövningssystemet inte ska vara onödigt administrativt eller ekonomiskt betungande för den enskilde. Om verksamhet bedrivs med stöd av urminnes hävd, privilegiebrev eller annan så kallad

äldre rättighet ska den rättigheten anses ha tillkommit enligt motsvarande bestämmelser i miljöbalken, vilket gör att ett helt nytt tillståndsförfarande inte krävs. Undantag som medges i EUs vattendirektiv ska användas fullt ut.

En nationell prövningsplan som ska vägleda myndigheterna i deras arbete är under framtagande. För Kristdemokraterna är det angeläget att säkerställa goda villkor också för småskalig vattenkraft att kunna driva sin verksamhet. Effekttutmaningen understryker ytterligare betydelsen av att vi tar vara på baskraften. Kristdemokraterna kommer noga följa att myndigheterna efterlever den politiska intentionen om att småskalig vattenkraft behövs och föreslå åtgärder om så visar sig vara nödvändigt.

Kristdemokraterna välkomnar den positiva lösning som den storskaliga vattenkraftens ägare skapat i och med Vattenkraftens Miljöfond. I den har man lagt in medel för de småskaliga vattenkraftverken som anmält sig till den kommande nationella prövningsplanen, för de rättsliga processkostnaderna som uppstår för miljöförbättringar. Vattenkraftsägarna har en självrisk på 15 procent av miljöåtgärdsrelaterade kostnader samt de första fem procenten av produktionsförluster. Fonden kan hjälpa de vattenkraftsägare som redan drabbats hårt ekonomiskt retroaktivt genom ålägganden från den 1 december 2015.

Det finns synpunkter på vattenförvaltningens organisation; där inte bara länsstyrelserna runt om i landet är aktörer, det är även Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Kammarkollegiet med flera som har olika uppgifter på området. Regeringen har tillsatt en utredning kring hur en bättre organisation kan vara utformad samt hur finansieringen av åtgärder ska säkerställas, något som Kristdemokraterna ser fram emot att ta del av.

Kärnkraft

Kärnkraften är en viktig del av basen i Sveriges elproduktion och genererade 66 TWh 2018. Det motsvarar drygt 40 procent av Sveriges totala elproduktion. För att möta framtidens utmaningar med minskade koldioxidutsläpp och stärkt konkurrenskraft kan vi inte bortse från kärnkraften, som är en i huvudsak koldioxidneutral energikälla.

De existerande kärnkraftverken beräknas ha en livslängd på omkring 60 år. Det är väsentligt att samtliga motiverbara livstidsförlängningar genomförs. Att livstidsförlänga kärnkraften är kostnadseffektivt och av stor vikt för hela energisystemets robusthet då kärnkraft bidrar med produktion som kan planeras samt systemtjänster som är avgörande för att elsystemet som helhet ska fungera med hög kvalitet.

Ringhals 1 och 2 väntas enligt nu rådande plan stängas vid utgången av år 2019 och 2020. Kristdemokraterna menar att en omprövning måste ske av detta beslut som annars kommer att leda till försämrade effektbalans och ökat importbehov. Sedan beslutet togs har förutsättningarna ändrats. Effektskatten är borttagen och priset på utsläppsrätter har ökat markant, vilket bidrar positivt till kärnkraftens konkurrenskraft.

Kristdemokraterna anser att möjligheterna att driva vidare reaktorerna ska ses över i en snabbutredning. Utredningen bör också ta hänsyn till och belysa klimatkonsekvenserna. Enligt Konjunkturinstitutets beräkningar väntas resultatet bli förödande om reaktorerna stängs. Det leder till ytterligare 8 miljoner ton koldioxidutsläpp fram till mitten av seklet, jämfört med om reaktorerna hade drivits vidare till år 2025.

Betydelsen av planerbar kraftproduktion tydliggörs i Svenska kraftnäts kraftbalansrapport från 2019. Rapporten pekar på att Sverige går in i ett strukturellt underskott under kommande vinter, vilket dessutom kommer fördjupas vintern därpå. Orsaken till detta är den planerade avvecklingen vid Ringhals, samtidigt som annan tillkommande kraft är väderberoende.

Nya, säkrare kärnkraftsreaktorer är något som bland annat Finland och senast Storbritannien valt att satsa på, som en förutsättning för att behålla den elintensiva industrins konkurrenskraft, utan att ersätta dagens elproduktion med fossilbaserad produktion. Sverige borde samarbeta med andra kärnkraftsländer både i Europa och andra världsdelar för att utveckla ett fåtal standardiserade kärnkraftverk och standardiserade kärnkraftskomponenter. Ett sådant arbete har potential att sänka kostnaderna och korta ledtiderna för byggnation.

Den fjärde generationens kärnkraft kan förbättra och underlätta elförsörjningen i framtiden. Fjärde generationens kärnkraft är mångfalt effektivare än dagens teknik, och kan återanvända lagrat kärnbränsle. Idag saknar Sverige en färdplan mot fjärde generationens kärnkraft. Kristdemokraterna föreslår att en sådan plan utvecklas. En färdplan bör inkludera svensk forskning och frågan om en pilotanläggning i Sverige.

Borttagandet av den skadliga effektskatten var en följd av energiöverenskommelsen. Vårt lands konkurrenskraft och klimatutmaningen förutsätter en trygg produktion av el som präglas av leveranssäkerhet. Marknadens funktionssätt bör möta detta behov och därför anser Kristdemokraterna att marknadens utformning bör ses över. I dag betalar marknaden för energi, men det finns inga incitament att tillhandahålla kvalitet eller effekt, det vill säga tillräckligt med energi vid ett givet ögonblick. Ett elsystem som betalar för dessa egenskaper skulle bli mer robust. Planerbara kraftslag, som kärnkraft, skulle då få ersättning för den viktiga funktion de har i elsystemet.

Energiöverenskommelsen har bidragit till att Strålsäkerhetsmyndigheten i samråd med Riksgälden, utifrån de nya förutsättningarna för kärnkraften, ska utreda behovet av förändringar av drifttider i Kärnavfallsfonden. Principen ska alltså vara att kostnaderna för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall ska täckas av dem som genererat avfallet. Staten ska varken betala för avveckling eller slutförvar.

Inom ramen för de budgetmedel som satsas på energiforskning är det väsentligt att medel också avsätts till forskning inom kärnteknik. Goda villkor för kärnteknisk forskning är centralt för att skapa förutsättningar för kunskap och kompetensförsörjning som bland annat behövs vid livstidsförlängningar av reaktorer.

Vindkraft

Vindkraft är den förnybara energikälla som ökar mest i världen. Det finns cirka 3 600 vindkraftverk i Sverige, som sammanlagt producerade 16,6 TWh 2018. Det motsvarar 11 procent av vår elproduktion. Vindkraftselen minskade med 1 TWh på grund av att det blåste 12 procent mindre 2018 än året innan. Produktionen väntas stiga till 22 TWh år 2020 och 31 TWh år 2021. Det energipolitiska målet om att tillföra 18 TWh vindkraftsproduktion till år 2030 väntas att nås långt i förtid.

Utbyggnadstakten, som var något dämpad under en period till följd av elprisernas låga nivå, har vänt uppåt igen. Under 2018 ökade den installerade effekten med nära 700 MW och är nu uppe i 7300 MW. Det finns emellertid fortfarande skäl att sträva

efter effektivare tillståndsprocesser. I dag är genomsnittstiden för tillståndsprövning cirka fem år och eventuella överklaganden kan göra att processen blir ännu längre.

Energimyndigheten och Naturvårdsverket har till regeringen lämnat förslaget att kommunerna inte längre ska ha rätt att säga nej till vindkraftsetableringar.

Myndigheterna föreslår att kommunal tillstyrkan i 16 kap 4 § miljöbalken tas bort.

Förslaget beställdes av den rödgröna regeringen och de båda myndigheterna fick i uppdrag att titta på lagen som möjliggör för kommuner att säga nej till vindkraftsetableringar och ”föreslå åtgärder”. Förslaget från myndigheterna är därför närmast att betrakta som en beställningsprodukt. Vindkraftbranschen har länge velat ta bort det kommunala vetot mot vindkraft. Men vindkraftens intressen står inte över allt annat, exempelvis inte det kommunala självstyret. Idag krävs varken bygglov eller detaljplan för att bygga ett vindkraftverk, men kommunerna har ett så kallat vindkraftsveto för att inte stå alldeles skyddslosa. Skulle detta tas bort blir kommunen bara en remissinstans bland andra och det kommunala självstyret får sig en allvarlig törn, vilket bland andra SKL har uttryckt.

Vi kristdemokrater är positiva till vindkraft, men det måste ske på lokalbefolkningens villkor. Vi håller därför med SKL att det kommunala självstyret äventyras med förslaget vilket vi är emot. Det är uppenbart att uppdraget till Energimyndigheten och Naturvårdsverket berodde på att regeringen vill ändra lagen som ger kommunerna veto vid vindkraftsetableringar. Detta vänder vi oss emot.

Kristdemokraterna har förut tagit ställning för att kommunerna ska komma in tidigare med synpunkter på tillståndsprövningen så de aktörer som ska sätta upp vindkraftverken vet om det är lönt att fortsätta arbetet i området eller inte.

Genom energiöverenskommelsen ska anslutningsavgifterna för havsbaserad vindkraft utredas, för att om möjligt kunna jämställa vindkraft till land och till havs.

Solenergi

Solenergi är en viktig klimatsmart del i vårt energisystem. Svensk solenergiforskning är mycket framstående och solenergin har en stor utvecklingspotential i Sverige.

Solcellsmarknaden fortsätter att växa och den totala installerade solcellseffekten i Sverige ökade med 78 procent under 2018, enligt Statistiska centralbyrån. En av anledningarna till ökningen kan vara den skattereduktion som infördes under 2015. Skattereduktionen innebär att mikroproducenter som matar ut ett visst överskott av el får 60 öre extra per kilowattimme utöver den ersättning de får från sitt elbolag när de säljer sin solel.

I hela riket var 411 MW installerat i nästan 25 500 anläggningar 2018. Det är en kraftig ökning från året innan, med 78 respektive 67 procent. Det finns tre delar i begreppet solenergi – värme, el och kyla. Energimyndighetens strategi för solenergi i Sverige kom hösten 2016. Målbilden för solel visar på tre utbyggnadsfaser för solelproduktion. I målbilden finns året 2022 inlagt som nedslagsår i närtid, baserat på att det är ett lämpligt antal år framåt i tiden från det att strategin beslutats. Dessutom finns år 2040 inlagt som nedslagsår, vilket överensstämmer med målåret för energiöverenskommelsen. De tre olika utbyggnadsfaserna är etablering, expanderings och fortsatt kommersiell utbyggnad.

Privatpersoner som egenproducerar förnybar el med hjälp av till exempel solceller på taket har i dag möjlighet att sälja den el som blir över efter förbrukning.

Överskottselen kan då säljas till elhandelsföretag eller elnätsföretag och privatpersonen får då ersättning för detta. Vi kristdemokrater anser att detta är ett bra incitament i syfte att öka den förnybara elproduktionen.

Kristdemokraterna införde tillsammans med övriga allianspartier skattereduktionen för mikroproduktion. Momsplikten slopades den 1 januari 2017 för dem som bedriver mikroproduktion av förnybar el och säljer sitt elöverskott, upp till 30 000 kr. Detta ger incitament att bygga ut sitt solcellssystem mer än vad som täcker den egna förbrukningen.

Sedan år 2009 kan den som installerar solcellssystem erhålla investeringsstöd. Stödet uppgår numera till 20 procent av investeringskostnaden. Kostnaden för solceller har reducerats över tid och marknaden har mognat och växt sig allt starkare.

Stödet har kritiserats av bland annat Konjunkturinstitutet som pekat på bristande kostnadseffektivitet. Vid sidan om detta stödsystem finns dessutom ROT-avdrag som kan nyttjas vid installation.

Kristdemokraterna menar att en stegvis utfasning av solcellsstödet är motiverad med målet att branschen ska kunna stå på egna ben. Kristdemokraterna anser vidare att stödnivån bör sänkas från 20 procent till 15 procent, för att på så vis komma fler till del.

Energigas

Naturgas

Naturgas är den största energigasen i Sverige och kommer i en ledning från Danmark. Det är en gasblandning som till största delen består av metan. Det är ett effektivt bränsle med mycket låga utsläpp av svavel, kväveoxider, tungmetaller och partiklar. Naturgas släpper ut 25 procent mindre koldioxid jämfört med olja och 40 procent mindre jämfört med kol. En stor del av naturgasen används inom industrin men är också viktig vid produktion av el och fjärrvärme. Dock är infrastrukturen för naturgasnätet tämligen begränsad, vilket gör att den inte svarar för mer än cirka 3 procent av energitillförseln i landet.

Under 2017 användes naturgasen i Sverige till 65 procent av industrin, 16 procent till kraft- och fjärrvärme, 14 procent till övriga näringar och endast fyra procent till bostäder.

Energisystemen i de nordiska och europeiska länderna blir allt mer sammanbundna och olika energislag kompletterar varandra utifrån lokala och regionala förhållanden. Naturgasen kan som ett led i utvecklingen ersätta stora delar av den europeiska användningen av olja och kol. Den ryska naturgasen svarar för ungefär 40 procent av världens samlade naturgasreserver och har lett till en bidragsställning gentemot Ryssland ifråga om efterfrågan på naturgas. Ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv är det därför av stor vikt att infrastrukturen och produktionen av energi i EU-länderna fungerar väl på egen hand.

Kristdemokraterna säger nej till byggandet av Nord Stream 2 med tanke på den politiska utvecklingen i Ryssland. Nord Stream, vilken sträcker sig mellan Viborg i Ryssland och Greifswald i Tyskland, byggdes på initiativ av Ryssland och Tyskland och första delen stod klar 2012.

När den första Nord Stream-ledningen byggdes hade inte Ryssland invaderat ett annat europeiskt land. Rysslands annektering av Krimhalvön, som enligt internationell rätt tillhör Ukraina, borde leda till en annan slutsats än att ledningen ska byggas.

Annekteringen av Krim har medfört att EU infört långtgående sanktioner mot Ryssland och vissa utvalda ryska nyckelpersoner. Att då tillåta ett europeiskt land att öppna upp ytterligare en tämligen stor affärsmöjlighet för Ryssland trots pågående sanktioner, vore minst sagt kontraproduktivt. Ökad rysk kontroll över gasleveranser till Europa ger landet ytterligare ett kraftfullt ekonomiskt och politiskt maktmedel.

Att hamnen i Karlshamn ska nyttjas för transporter inom ramen för Nord Stream-projektet och dess underleverantörer är inte något som Kristdemokraterna har stöttat politiskt. Det ställer höga krav på säkerhet, något som regeringen anser sig kunna garantera.

En potentiell utökad marknad för naturgas i Sverige ligger huvudsakligen utefter en tänkt stamledning från Göteborg till Stockholm, med grenledningar till Mälardalen och Bergslagen som kan nyttjas för både naturgas och biogas. Ett regionalt gasnät som ansluts till en distributionsterminal och regionens producenter av biogas skulle ge industrierna i närområdet möjlighet att köpa effektiv energi.

Biogas

Biogas är en förnybar energikälla som vid användning inte bidrar med några nettoutsläpp av koldioxid till atmosfären. Biogas produceras på många olika sätt, till exempel i rötningsanläggningar, deponier, förgasningsanläggningar eller genom power to gas (vindkraft och biogas). I dag facklas tyvärr en tiondel av biogasen bort, vilket är ett slöseri för alla dem som tror på användningen av biogas och som investerat i biogasanläggningar för produktion av konkurrenskraftig och hållbar energi. För att också biogasen ska kunna utvecklas, krävs en infrastruktur för lagring och distribution.

Under 2017 gick 65 procent av biogasproduktionen till fordonsgas, och mer skulle kunna användas om produktionen kunde växa. Flygindustrin tittar mycket på utvecklingen av användande av biogas som ett förnybart bränslealternativ. Till detta krävs dock många producenter och substrat för biogasproduktion, som olika typer av avfall såsom avloppsslam, gödsel, källsorterat matavfall och avfall från slakteri- och livsmedelsindustrin. Energigrödor utgör en mycket liten del av den totala substratsammansättningen.

Kristdemokraterna anser det vara av stor vikt att alla kommuner i Sverige kommer till skott med att källsortera sitt matavfall så de anläggningar som finns för rötning även i fortsättningen kan få underlag till biogasproduktion.

I Sverige finns separat insamling av källsorterat matavfall i 220 av 290 kommuner. Dessa kommuner har mer eller mindre utbyggda system för insamling, ett fåtal kommuner har endast insamling från storkök och restauranger. Flera kommuner står i startgroparna för att starta matavfallsinsamling, men arbetet har i stort gått långsamt under årens lopp.

Kraftvärme

Kraftvärme är teknik för att samtidigt producera el och fjärrvärme. Fjärrvärmens har hög verkningsgrad och den samtida produktionen gör den resurseffektiv.

Kraftvärmeproduktionen är möjlig att planera, och är således en del av vår baskraft och ett viktigt komplement till väderberoende kraftslag. Idag står kraftvärmens för ungefär tio procent av Sveriges elproduktion. En väl spridd lokal produktion är gynnsam för tryggheten i försörjningen över landet. Kristdemokraterna menar att kraftvärmens har potential att utvecklas ytterligare och anser därför, som också energiöverenskommelsen fastslår, att sektorn behöver konkurrenskraftiga villkor. En sammanhållen strategi för kraft- och fjärrvärmens behöver tas fram.

Från och med 1 augusti 2019 ökade beskattningen av viss kraftvärmeproduktion markant, till följd av regeringens och dess stödpartiers vårandringsbudget. Mer specifikt så avskaffades nedsättningen av energiskatten, vilket innebär en tredubbling av energibeskattningen. Därtill höjdes koldioxidskatten kraftigt och är nu åtta gånger så hög som innan. Främst slår detta mot verk som ligger i våra större städer, såsom Heleneholmverket i Malmö, Ryaverket i Göteborg och Värtaverket i Stockholm. Den ökade skattepålagan är problematiskt och lokal produktion riskeras. I Heleneholmsverkets fall har man aviserat att man måste stänga till följd av skatten och Stockholms exergi som driver Värtaverket har tydliggjort att produktionen kommer att minska. Detta sker i en redan mycket ansträngd effekt- och kapacitetsituation, inte minst i Mälardalsregionen och södra Sverige. Vi har redan sett hur det svåra läget har gjort att vi har gått miste om investeringar och nya arbetstillfällen. Nu fördjupas problemen ytterligare.

Kristdemokraterna delar uppfattningen att fossil kraft ska fasas ut, men anser att skattebeslutet kom alldeles för abrupt samtidigt som alternativ elförsörjning saknas och nätutbyggnad dröjer. Dessutom hade verken redan tidsatta planer för omställning, en omställning som nu kan komma att försvåras till följd av detta beslut samtidigt som elförsörjningen blir otryggare. Kristdemokraterna röstade emot förslaget i vårandringsbudgeten och föreslår i denna budget att skattenivåerna återställs.

Nästa år inför regeringen dessutom en skatt på avfallsförbränning som första året uppgår till 240 miljoner kronor för att sedan trappas upp. Sammantaget möter fjärrvärmesektorn en ökad skattepåлага om 665 miljoner kronor under år 2020 jämfört med innan skattehöjningarna.

Geotermisk energi

Geotermisk energi är värme som hämtas från jordens inre och bildas vid radioaktivt sönderfall av vissa tyngre grundämnen och levererar ca 12 TWh förnybar energi årligen i Sverige. I Sverige har geotermi hittills utnyttjats i begränsad omfattning. I Skåne har Lunds kommun haft ett system i gång sedan mitten av 1980-talet och i dag försörjs fjärrvärmesystemet till en fjärdedel med geotermisk energi.

Geotermisk energi passar utmärkt till framför allt storskaliga system knutna till fjärrvärmesystem. Man kan använda geotermi för både uppvärmning och elproduktion, beroende på den temperatur som grundvattnet har på det aktuella djupet i berggrunden.

Enligt SGU, Sveriges geologiska undersökning, bidrar inte förnybar geoenergi och geotermi i dag till elproduktionen i Sverige, eftersom systemen är så kallade lågtemperaturssystem. Men för att uppnå klimatmålen krävs ett ökat användande av fossilfria energislag. Här bedömer SGU att geoenergin kan utgöra en viktig del, men en fortsatt utbyggnad måste ske på ett hållbart sätt, framför allt rörande samspelet med

andra samhällsintressen som till exempel undermarksbyggnationer och grundvattenanvändning.

På våra breddgrader utgör uppvärmning en stor del av behovet, vilket gör förnybar geoenergi till en mycket lämplig energiform. Dessutom har förnybar geoenergi den fördelen att den inte är lokalt begränsad eftersom förutsättningar finns överallt i landet.

Det finns idag ett stort antal förnybara geoenergisystem i Sverige. Uppgifter om mellan 500 000 och 800 000 befintliga småskaliga anläggningar nämns i olika sammanhang. Genom borrhål kan energin utvinnas, antingen för uppvärmning eller för elproduktion. Den gratisenergi som är förnybar och finns inlagrad i berggrunden under fastigheter, gör att det drastiskt går att minska inköpen av producerad energi och därtill konkurrensutsätta alternativen, vilket gynnar den fria marknaden.

Kristdemokraterna vill föra fram geoenergin som en del i landets utveckling till ett än mer hållbart energisystem.

Elcertifikatsystemet

Elcertifikatsystemet är ett marknadsbaserat stödsystem som ska öka produktionen av förnybar el på ett kostnadseffektivt sätt. Det har funnits i Sverige sedan 2003 och varit en stor framgång. 2017 slöt Sverige ett förnyat avtal med Norge om ett mål för elcertifikaten att förlängas till 2030 och utökas med 18 TWh. Nu ser det ut som målet om 18 TWh kommer att uppnås redan nio år i förtid, vilket innebär att en stängning av elcertifikaten bör ske och det på ett kontrollerat sätt.

Osäkerhet inför framtiden

Osäkerheten kring energipolitiken framförs som ett stort problem av basindustrin. Som tidigare nämnts varslar Svenska kraftnät om försämringar i kraftbalansen. Effekt- och kapacitetsutmaningen ställer krav på åtgärder.

Effektreserven

Under kalla vinterdagar kan det uppstå situationer då elförbrukningen ser ut att överstiga produktionen av el. I dessa situationer räcker de planerade resurserna inte till utan Svenska kraftnät måste då ta reserver som handläts upp i förväg, från den så kallade effektreserven. Den skapas genom att Svenska kraftnät ingår avtal dels med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels med elanvändare och elhandelsföretag om att de minskar elförbrukningen.

Effektreserven ska finnas tillgänglig mellan den 16 november och den 15 mars. En administrativ ersättning utges för varje timme som förbrukningsresursen finns tillgänglig i effektreserven och en fast ersättning för produktionsresurserna.

Kostnaderna för att använda effektreserven betalas av de balansansvariga företagen. Svenska kraftnät upphandlar effektreserven direkt med resurs- eller anläggningsägaren i en upphandling som sker årligen och där anbudet ska gälla minst 10 MW i ytterligare produktionskapacitet eller 5 MW i minskad elförbrukning, i alla fyra elområdena.

Effektreserven har varit beräknad på att det finns tio kärnkraftsreaktorer i drift under ett antal år framöver. Det faktum att flera reaktorer nu kommer att lägga ned i förtid ökar effektreservens betydelse. I energiöverenskommelsen betonas att berörda myndigheter kontinuerligt ska följa utvecklingen på den svenska elmarknaden för att analysera effektsituationen inklusive behovet av effektreserven. Vart fjärde år ska det göras en särskild sammanställning med slutsatser och förslag kring elmarknadens utveckling samt uppföljning av de energipolitiska målen.

Elnäten

Svenska kraftnät har ett stort pågående arbete med att utveckla de stora stamnäten i Sverige. Ju fler ledningar som kan läggas i marken istället för i luften, desto mer minskar risken för avbrott vid oväder och tunga snöfall.

Det finns cirka 160 lokala elnätsägare idag i Sverige och i och med detta har även säkerhetsaspekten kommit i dagen. Tillgången till el är väsentlig i vårt samhälle, och det kan gå enkelt att utsätta ett land för stora påfrestningar när varken IT-infrastruktur eller annan infrastruktur fungerar på grund av att elektriciteten inte fungerar.

Kristdemokraterna vill därför att Energimyndigheten och Svenska kraftnät ges i uppdrag att se över säkerheten och risken att utsättas för angrepp på elnäten runtom i Sverige, och vilken beredskap de lokala nätägarna ska kunna ha om det sker oförutsedda händelser.

Kristdemokraterna har tidigare fört fram behovet av en cybersäkerhetsmyndighet, vilket även ovanstående skulle kunna inkluderas i.

Rådande kapacitetsbrist hämmar tillväxten. Överföringskapaciteten från norr till söder måste öka, och tillståndprocesserna, som idag kan dra ut på tiden, måste kortas så att behovet av utbyggt nät runt om i landet kan mötas inom rimliga tidsramar.

Fossiloberoende fordonsflotta

Den största utmaningen när det gäller att bryta Sveriges beroende av fossila bränslen är transportsektorn. Inrikestransporterna står för ungefär en tredjedel av Sveriges totala utsläpp. Energianvändningen i transportsektorn har på senare år minskat men fossila bränslen är fortfarande basen och stod för 81,1 procent av energianvändningen i inrikestransporterna under 2016. Transportsektorn bidrar med den största nationella påverkan på klimatet och är den sektor som är mest importberoende av energiråvara.

Kristdemokraterna och övriga allianspartier genomförde under sin tid i regeringsställning en lång rad insatser för ett mer fossilfritt Sverige. I dag kan vi se resultaten av dessa. Vägtransporternas utsläpp minskar, nya bilars utsläpp har minskat rejält och andelen förnybara drivmedel har ökat kraftigt, inte minst HVO-drivmedel. Sverige är i dag det land i EU som har högst andel förnybar energi. Kristdemokraterna vill fortsätta arbetet med att stärka svensk miljö- och klimatpolitik.

Kristdemokraterna har också drivit frågan om att införa ett så kallat bonus–malus-system där miljöanpassade fordon med relativt låga utsläpp av koldioxid får en bonus vid inköpstillfället medan fordon med höga utsläpp av koldioxid får högre skatt.

Allt handlar heller inte om bränsle, utan om hur bilen hanteras. Genom att minska antalet kallstarter som kräver en större åtgång bränsle kan cirka 70 procent av de årliga utsläppen av kolmonoxid och kolväten. Även moderna bilar kan behöva ha extra utrustning som ger de minskade utsläppen med enkla medel, som motorvärmare till exempel, vilket också skulle behöva utredas om det går att göra skattelättnader för.

För att nå målet om fossiloberoende fordonsflotta år 2030 och ett klimatneutralt Sverige 2045 behövs därför fler politiska insatser för att påskynda omställningen till en mer fossilfri transportsektor och ett miljövänligare klimat. Fores 2030-sekretariatet, Sweco, Energiforsk, VTI och Energimyndigheten gjorde 2016 gemensam sak genom att skapa en strategisk innovationsagenda för att det ska finnas en konkret färdplan för hur målet ska nås.

Utbyggnad av laddinfrastruktur

Försäljningen av laddhybrider och elbilar har utvecklats mycket snabbt på senare år. Kristdemokraterna och övriga allianspartier investerade stora resurser i att bygga ut laddinfrastruktur under vår tid i regering. Idag finns det 90 270 laddbara bilar i Sverige, varav ungefär en tredjedel procent, eller cirka 30 000, är elbilar, en ökning från nästan 17 000 förra året.

För att uppmuntra konsumenter att köpa laddhybrider och elbilar är det viktigt att laddinfrastrukturen i Sverige utvecklas ytterligare. Idag finns det cirka 8000 publika laddpunkter i Sverige. Det stora hindret för ökad andel elbilar i dag är osäkerheten som följer med den så kallade räckviddsångesten. Vi föreslår utökad stöd till investeringar i laddinfrastruktur. Stödet ska kunna ges till företag, bostadsrättsföreningar, privata och kommunala bostadsföretag samt kommuner runt om i landet och ska kunna användas till publikt tillgängliga laddstolpar för såväl snabbladdning som normalladdning.

Sverige behöver också driva på inom EU för att de standarder som finns idag för laddning av elbilar samordnas likt det system som planerats för laddning av mobiltelefoner.

Kristdemokraterna lägger därför 75 miljoner kronor per år under perioden 2020-2022 på utbyggd laddinfrastruktur, på detta utgiftsområde. Vi lägger därtill 150 miljoner kronor årligen till stöd för utbyggnad av laddinfrastruktur för lastbilar, på utgiftsområde 22. Vi menar att dessa satsningar är viktig för att nå målet om en fossiloberoende fordonsflotta år 2030.

Energiåtgärder för både offentliga och privata verksamheter

Energi- och klimatrådgivning kan medverka till samhällsekonomisk effektivitet. Därför är det en del av Energimyndighetens uppdrag. I dag är också alla kommuner tvungna att erbjuda energirådgivning i kommunens regi. Vi anser inte att detta nödvändigtvis tillhör kommunens kompetensområde. Även om många kommuner har valt att samordna sig med andra kommuner så utgör kravet en påлага, som vi menar är orimlig.

Utvidga EU:s handelssystem med utsläppsrätter

EU:s mål för minskade växthusgasutsläpp och energieffektivisering spelar en central roll i arbetet mot miljöförstöring och klimatförändring. Kristdemokraterna har länge varit pådrivande för att utveckla handeln inom EU med utsläppsrätter (ETS – Emissions Trading System) som är ett kostnadseffektivt verktyg för att nå klimatmål. Vi anser att handelssystemet med utsläppsrätter bör utvidgas till att omfatta även den övriga transportsektorn samt andra samhällssektorer med stora utsläpp som ännu inte deltar i systemet. De växthusgaser som i dag omfattas av ETS är koldioxid (CO₂), lustgas (N₂O) samt perfluorkolväten (PFC). I EU täcker ETS cirka 45 procent av de totala växthusgasutsläppen. För Sverige är motsvarande siffra cirka 37 procent.

Kristdemokraterna anser att alla växthusgaser bör omfattas av EU:s handelssystem med utsläppsrätter.

Öka Sveriges klimatbistånd till utvecklingsländer

Människans utsläpp av växthusgaser i atmosfären är en av vår tids största politiska utmaningar. Samarbete över gränserna är avgörande om en oacceptabel global temperaturökning ska kunna undvikas. När jordens medeltemperatur ökar drabbas utvecklingsländerna särskilt hårt av torka, jorderosion, översvämningar, parasiter och utbredning av tropiska sjukdomar.

Vi har ett moraliskt ansvar att hjälpa och stötta de fattiga länderna på sin väg mot en hållbar utveckling. Den gröna klimatfonden (GCF) startades för att hjälpa utvecklingsländer att utvecklas på ett hållbart sätt. Av fondens medel ska 50 procent användas för anpassningsåtgärder och 50 procent till åtgärder för utsläppsminskning.

Minst 50 procent av andelen som går till anpassningsåtgärder ska gå till små östater, de minst utvecklade länderna och Afrika, och resten till övriga utvecklingsländer. Det krävs att de rikare länderna prioriterar att sätta in medel till fonden för att utvecklingsländerna skall kunna bidra till de gemensamt överenskomna klimatmålen.

FN:s globala hållbarhetsmål

Agenda 2030 – de av FN antagna målen för global utveckling – där det sjunde av de sjutton målen handlar om ”hållbar energi för alla” är att säkerställa att alla har tillgång till tillförlitlig, hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad.

Efterfrågan på energi väntas enligt International Energy Agency öka med 37 procent till 2040. Samtidigt lever en stor del av jordens befolkning utan tillgång till el och en än större andel har endast träkol som energiresurs för matlagning, vilket är ett stort miljö- och hälsoproblem framförallt för kvinnor och flickor. Avsaknaden av el och hälso- och miljömässigt hållbara bränslen är en stor utmaning för fattigdomsbekämpning.

Senast 2030 ska bland annat infrastrukturen byggas ut och tekniken uppgraderas, för att leverera moderna och hållbara energitjänster till alla i utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Anslagsförändringar

Likt tidigare avvisar vi inom anslag 1:1 medel till sekondering av personal, informationsplattform för solceller och samordning för hållbara transporter. Till förmån för andra angelägna budgetsatsningar minskas anslag 1:3 med 15 miljoner kronor årligen.

Vi avsätter mer medel till energiforskning än regeringens förslag. Till anslag 1:4 tillförs 10 miljoner kronor årligen.

För att finansiera en utökad ambitionsnivå avseende utbyggnad av laddstolpar tillför vi utöver regeringens anslag 25 miljoner kronor årligen under anslag 1:5.

Till förmån för andra budgetprioriteringar avvisar vi regeringens förslag om att tillföra 300 miljoner kronor år 2020 till anslag 1:4 för utökat stöd till solceller.

Camilla Brodin (KD)

Jakob Forssmed (KD)

Sofia Damm (KD)

Magnus Oscarsson (KD)

Larry Söder (KD)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Magnus Jacobsson (KD)

Désirée Pethrus (KD)

Hampus Hagman (KD)